

Delo strokovnih združenj, kakor se kaže iz zapisnikov

Združenje sladkorne industrije

Strokovna združenja so oblika gospodarskega združevanja podjetij. Osnovana so bila večinoma leta 1954 in 1955 in danes obsegajo skoraj vso dejavnost na področju industrije. Samo na tem področju je okrog 54 strokovnih združenj. Za strokovna združenja veljajo naslednja zakonska pravila: Proizvajalne in transportne gospodarske organizacije se lahko združujejo v strokovna združenja, da bi pospešile stroko ali panogo, za katero je združenje osnovano. Strokovna združenja se ne morejo ukvarjati z gospodarskim poslovanjem. Strokovna združenja se morajo obvezno včlaniti v ustrezno zbornico. Ni dovoljeno ustanavljati taka združenja, ki bi imela namen preprečevati tekmovalne ali ustvarjati monopolistični položaj na trgu.

V sodobnem gospodarstvu se povezujejo med seboj, razen drugih, istorodne gospodarske organizacije. Toda to povezovanje se opravlja predvsem z zraščanjem lastnine, koncentracijo kapitala. Pri nas pa je ustrezno zahtevam gospodarskega razvoja povezovanje gospodarskih organizacij dovoljeno, toda z zakonom se onemogoča monopolizem. Povezovanje se opravlja zaradi pospeševanja vse gospodarske dejavnosti, izmenjave izkušenj v proizvodnji in delu gospodarskih organizacij, ustanavljanju inštitutov, birojev itd. Iz sodobnega razvoja jemljemo torej tisto, kar je za nas v sedanjem razvoju pozitivno. Toda ni dovoljeno, da se podjetje pri združevanju odpove svoje samostojnosti. Delavskega upravljanja nikakor ne smemo okrniti z ustanavljanjem in delovanjem združenja.

Strokovna združenja so samoupravne organizacije. V njih se dosledno izvaja samoupravljanje delavskih svetov podjetij - članov združenja. Zaradi tega je posebno važno spremljati njihovo delo kot delo organov družbenega samoupravljanja tudi po zapisnikih.

Kakaj statistike

Pred seboj imamo štiri zapisnike upravnega odbora, najvišjega organa strokovnega združenja industrije sladkorja, od maja do avgusta letos (19. maj, 25. junij, 24. julij in 31. avgust). Kakor vidimo, upravni odbor zaseda enkrat mesečno. Rokki se upravnega odbora niso z zakonom določeni. To je stvar samega združenja. Strokovno združenje ima 9 članov. To pomeni, da so vse tovarne sladkorja člani združenja.

Važnejše točke dnevnega reda se so bile naslednje: vprašanje pogodb za sladkorno peso za leto 1957, vprašanje melase, vprašanje vnovčenja sladkorja, prodaja in način prodaje v letu 1956/57, razpravljanje o zahtevi Narodne banke, da tovarne sladkorja bolj sodelujejo pri stroških za investicije, poročilo o zaglogah po tovarnah, obvestilo o sprejetju sklada za pospeševanje industrijske proizvodnje v letu 1956 (verjetno sprejetje programa sklada), združevanje gospodarskih organizacij, problematika inštituta - sodelovanje, organizacija, lokacija in kadri, statut postaje za selekcijo sladkorne pese in njeno finansiranje, šolanje kadrov v industriji sladkorja, problem tehničnega kadra z višjo in srednjo strokovno izobrazbo v industriji sladkorja.

Kakor vidimo se združenje ukvarja s komercialnimi vprašanji, pa tudi z vprašanji pospeševanja gospodarske dejavnosti, toda prvo vprašanje je nekoliko bolj naglašeno.

Statut postaje za selekcijo semen

Član upravnega odbora (iz zapisnika): »Razpravljali smo že o predlogu direktorja tovarne, naj se selekcijske postaje vključijo v inštitut...

Toda pokazalo se je, da mora ta inštitut poslovati kot ustanova s samostojnim finansiranjem. Zaradi takega položaja inštituta bi obstoj selekcijske postaje prišel v nevarnost (če bi se spojila z inštitutom), ker bi ustanova morala vlagati ustvarjeni dobiček v proračun in selekcijska postaja bi tako ostala brez sredstev. Postajam pa je potreben ta dobiček za lastno gradnjo. Postaje kot gospodarska organizacija potrebuje od časa do časa določen kredit za lastno gradnjo in nabavo kmetijskih strojev. Ustanove s samostojnim finansiranjem pa nimajo pravice do tega kredita. Zmenili smo se, da bodo postaje organ združenja sladkorja in da ne bodo vezane samo na eno tovarno sladkorja... ker ne rešujejo problema samo ene tovarne pač pa več tovarn, ali imajo nalogo, skrbeti za pridelovanje semena sladkorne pese. Torej je naš predlog, naj bo selekcijska postaja v... samostojna in naj pripade Združenju industrije sladkorja. Kar zadeva način finansiranja, naj tovarne sladkorja zagotovijo kreditiranje zalog. Selekcijnska postaja bi bila gospodarska organizacija, t. j. podjetje in hkrati član našega združenja.

Drugi član upravnega odbora: Umikam svoj prejšnji predlog, naj bi se selekcijska postaja priključila k inštitutu. Znanstveno je lahko povezana z inštitutom, toda vprašanje finansiranja in druga so vplivala name, da umaknem svoj prejšnji predlog. Sem za to, da odložimo končno rešitev...

Tretji član upravnega odbora: »Vidi se, da ste vi tam (verjetno prejšnji diskutanti ali komisije za vprašanje položaja selekcijskih postaj) imeli eno stališče in reševali to vprašanje brez podatkov. Če bi upravni odbor pravočasno

dobil te podatke, bi imeli bolj določeno stališče. Toda tako pa je jasno, da en direktor podjetja ne more zavzeti stališča, ker gre za načelna vprašanja tovarne, kar pa ni samo direktorjeva stvar, temveč vsega delovnega kolektiva. Zato menim, da je treba danes rešiti vprašanje postaje v kraju...«

Po daljši diskusiji je odbor združenja sprejel predlog, da se samo store ukrepi v smeri spremenitve ene selekcijske postaje v gospodarsko podjetje. Položaja ostalih selekcijskih postaj za seme sladkorne pese ne bodo reševali vse dotlej, dokler se ne bodo seznanili z dejstvi in, dokler delavski sveti tovarn članic združenja n' bodo zavzeli svojega stališča.

Posebej so razpravljali o vprašanju semena sladkorne pese, toda ne kot posebne točke dnevnega reda, zato tudi ni sklepov.

Problem šolanja kadrov

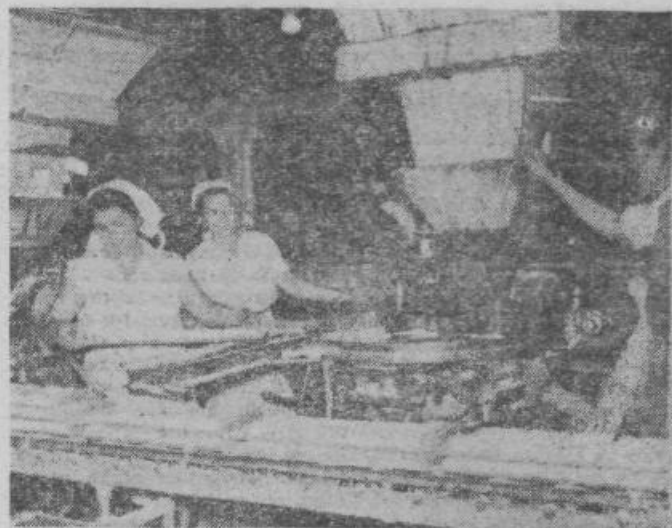
Član upravnega odbora: »Diskusija ne bo obsegla celotnega vprašanja šolanja kadrov v industriji sladkorja, temveč je to samo del kadrovske politike in menim da bi bilo treba na prihodnjem sestanku širše diskutirati o tem problemu tudi glede na tehnološki proces in glede proizvodnje in pospeševanja delovne produktivnosti. To je samo nadaljevanje diskusij o šolanju kadrov, ki smo jih že imeli. Že poprej smo sklenili, da bi skupno s tehnično šolo v Osijeku proučili možnost ustanovitve odseka za kemično stroko. Usposobiti moramo srednji kader, ki nam ga primanjkuje. V tej šoli so pogoji dokaj ugodni... Vsaka tovarna ima možnost poslati v šolo kakšnega človeka.«

Drugi član upravnega odbora: »Glasujemo in ostajamo solidarni, da ustanovimo šolo, toda če naši ljudje (delavci iz neke tovarne) ne bodo šli v to šolo, bodo pa druge tovarne na dobičku, ko bodo lahko poslale več svojih delavcev, ker kaže, da bomo tudi pri nas ustanovili šolo.«

Tretji član upravnega odbora: »Dejansko je skrajni čas, da ustanovimo neko šolo. Poprej smo vse kadre vzgajali v naglici, samo da bi imeli kvalifikacije, dejansko pa jih nimajo. Zaradi tega pa sedaj šepamo. Zelo bi bilo dobro, če bi se v to šolo lahko vpisale tudi osebe s štirimi razredi gimnazije (imamo samo delavce s štirimi razredi osnovne šole in pa starejše ljudi, ki niso več za šolo)... zato bomo glasovali za ta predlog.«

Četrty član upravnega odbora: »Predlagam, da bi bilo treba učencem te šole omogočiti, da lahko ob času kampa-nje proizvodnje sladkorne pese delajo po 20 dni v tovarni, ker bodo tako pomagali pri delu, hkrati pa dobili prakso.«

Upravni odbor se je končno zedinil, da ustanove šolo. Hkrati so tudi sklenili da komisija, ki so jo izbrali, na-

Sladkorna tovarna v Vrbasu

pravi program za tako šolo, kakor pravico dajati zadrugi je za tovarne sladkorja neobhodno potrebna.

Naše sklepnne pripombe

Upravni odbor je, kakor smo poudarili, razpravljal tudi o drugih zelo važnih vprašanjih. To so: pogodbe za sladkorno peso iz letine 1957, vprašanje melase itd. Prostor nam ne dopušta, da bi o tem širše razpravljali. Iz zapisnikov je vidno, da so pretresali pogodbo med tovarnami in republiškimi glavnimi zadrugami zvezami. Verjetno gre za pogodbe, ki jih tovarne sklepajo z zadrugami, ki postajajo činitelj v organizaciji odkupa (kontrahiranje, avansi, seme za pridelovalce sladkorne pese, cene itd.). Med tovarne sladkorja in zadruge se vpleta združenje sladkornih tovarn in Glavna zadruga zveza. Vprašanje je, koliko je to zakonito. Nekatere republiške zveze zahtevajo poleg drugega, da se ves »presežek« rezancev (postranskega proizvoda v proizvodnji sladkorja, ki služi za živinsko krmo), ki ostane potem, ko obskrbijo pridelovalce, da na razpolago zadrugam zvezam. Nadalje zahtevajo, naj bi pridelovalci odkupno ceno, ostanek pa naj se na poseben način izloči za pospeševanje kmetijske proizvodnje, medtem ko tovarne žele določen odstotek tega dela uporabiti za dvig kadrov. Očitno gre za razgovore med tovarnami in glavnimi zadrugami zvezami. Združenje ni zavzelo končnega stališča, temveč zahteva, naj bi zadruga na podlagi diskusij dale končni predlog pogodbe o kontrahiranju sladkorne pese.

Glede melase so sprejeli sklep o najvišji ceni in razdelitvi. V vseh teh razpravah o komercialnih vprašanjih tiči zrno dvoma v zakonitost postopka. Ali imajo tovarne pravico, sklepati o vseh teh komercialno-poslovnih vprašanjih. Glede cene sladkorja obstoji posebno pooblastilo, toda ali obstoji tudi za vsa druga vprašanja? Ali ne vleče ena stvar, za katero obstoji pooblastilo tudi na druge, za katere ni pooblastil? Glavna zadruga zveza ima vse-

kakor pravico dajati zadrugi in združenjem nasvete za pospeševanje kmetijstva, toda po drugi strani pa ne more ustvariti nekakšnega svojega monopola, ko imajo zadruga pravico odkupa! Vseh teh dejstev ni mogoče iz zapisnikov jasno ugotoviti. To bi bilo moč ugotoviti s stalnim državnim nadzorstvom nad delom združenja. So zapisniki o zelo zamotanem in mnogostranskem delu, toda so tudi dejstva. Za odkupne pogoje, odkupna področja in podobno morajo vse-kakor obstojati enotna načela. Toda pri tem je treba upoštevati tudi naš splošni gospodarski sistem, samostojnost podjetja, kakor tudi samostojnost zadrug.

Na podlagi zapisnika je mogoče ugotoviti, da se je samoupravljanje na stopnji združenja podjetij razvilo, tovarne v polni meri odločajo, administracija združenja pa je dejansko servis predstavniškega organa. Združenje dela za pospeševanje dejavnosti tovarn — le-to je poleg drugega organiziralo posvetovanje agronomov industrije sladkorja in posvetovanje inženirjev in tehnikov, kar vsekakor vpliva na izboljšanje pogojev proizvodnje. Združenje razpravlja o šolanju kadrov, o inštitutih, vzpostavlja z njimi sodelovanje, ustanavlja pa tudi lastne inštitute. Združenje spremlja delo tovarn in se seznanja z njihovimi problemi. Vse to so stvari, ki potrjujejo smotnost obstoja združenja, še posebej pa tega združenja. Toda menimo, da je treba bolj upoštevati naš gospodarski sistem in njegove zakone. Te zakone je treba bolj poznati. Končno, zapisniki tega združenja niso tak, kakršni bi morali biti, čeprav to ni važno za lik združenja, ki nas tu zanima. Težko je moč razumeti tisto, o čemer so diskutirali, včasih manjka jasna formulacija zaključkov, včasih tisti, ki ne pozna govornika, ne more vedeti v imenu katere tovarne govori itd. Zapisniki se ne pišejo samo za »domače« potrebe, temveč so javni dokument. In pa, ali nered v zapisnikih ne pričča nekoliko tudi o neredu v administraciji?

Dr. Nikola Balog